

Ks. Kazimierz Roszko, Gliwice

UROCZYSTA LITURGIA ORMIAŃSKA

(Rys historyczny i jej sprawowanie)

Na wstępie pragnę zaznaczyć, że na łamach *Ruchu biblijno-liturgicznego* (1959 nr 6, str. 493—510) opracował dość szczegółowo, nie wyczerpując wszystkich materiałów ks. Lesław Jeżowski artykuł pt. *O Ormianach i liturgii ormiańskiej*.

Nie chcąc się powtarzać, omówię pokrótce rozwój historyczny uroczystej liturgii ormiańskiej oraz jej sprawowanie w tłumaczeniu, teksty Mszy św. śpiewane przez celebransa, części chóralne, introity i hymny zmienne na Boże Narodzenie i na Wielkanoc.

Liturgia mszalna ormiańska sięga swym początkiem piątego wieku. Wydał ją złoty okres literatury ormiańskiej w r. 409. Armenia przyjęła chrześcijaństwo z końcem trzeciego wieku z rąk swego Apostoła św. Grzegorza Illuminatora za panowania króla armeńskiego Tyrdata III. Z przeniknięciem chrześcijaństwa do Armenii z zachodu z kościołów Pontu i Kapadocji, a od południa ze Syrii, prawie jednocześnie z językiem greckim i syryjskim przenikają tam także dwa nurty liturgiczne.

Przy końcu trzeciego wieku ustanawiając hierarchię kościelną w Armenii św. Grzegorz Illuminator w zależności od kościoła w Cezarei w Kapadocji dawał pierwszeństwo tradycjom kapadockim, i to dlatego także że przez arcybiskupa z Cezarei został konsekrowany na biskupa.

Dlatego też stara liturgia św. Bazylego była w użyciu u Ormian już od czwartego wieku i utrzymywała się mniej lub więcej w swej dawnej czystości aż do piątego wieku. Urywek z liturgii św. Bazylego przytacza Faustos Biuzantaci w swej *Historia Armenii*¹ oraz za nim H. Katyrdżjan i Daszjan². Doszły do nas w rękopisach dwa kanony, chociaż drugorzędne, przypisywane św. Grzegorzowi Illuminatorowi i św. Sahakowi Wielkiemu, są kanonami prabizantyjskimi św. Bazylego.

Dzięki wynalezieniu nowego alfabetu ormiańskiego przez św. Mesropa Masztoca w r. 406 wziął początek język liturgiczny ormiański. W tym czasie przetłumaczono poza Pismem św., Pismami Ojców Kościoła, modlitwami brewiarzowymi, także kanony mszalne będące wtedy w użyciu św. Bazylego, św. Sahaka Wielkiego, jak widzieliśmy wyżej, św. Cyryla Aleksandryjskiego, św. Grzegorza z Nazjanu i św. Atanazego Aleksandryjskiego. Liturgia, zwana św. Atanazego, jest liturgią św. Grzegorza z Nazjanu, którą znał i komentował Chosrow Ancewaci i św. Nerses Lampronaci, a która zachowała się aż do naszych czasów, przyjmując z biegiem czasu zmiany w dodatkowych modlitwach, antyfonach, ekteniach i hymnach, zwłaszcza we Mszy św. śpiewanej.

¹ *Wypisy z literatury ormiańskiej*, T. Tornian t. II, Wiedeń, 1910 (j. orm. str. 343—345).

² Katyrdżjan i Daszjan. *Ormiańskie formularze mszalne*. Wiedeń 1897, str. 97 (w j. orm.).

Wedle Hacuniego³, który przytacza Uchtanesa autora z X w., który pisze na wstępie do swej historii do Ananiasza, ojca Narega, że przyszliśmy razem i siedliśmy na brzegu rzeki, która nazywa się Achurian i odmówiliśmy liturgię (anaforę), którą zwał Atanazego, która jest dotąd w użyciu. Uchtanes wspominając imię autora kanonu, przypuszczał że istniały inne liturgie, jak zaświadcza jemu współczesny Chosrow Ancewaci mówiąc *Wiele jest różnych kanonów mszalnych ektenii, modlitw, które nie mogą wszystkie zbadać*⁴. Wedle św. Nersesa Lampronaci już w XII w. nie używano liturgii św. Jana Chryzostoma, wedle Mikołaja pisarza bratanka katolikossa Konstantyna II były w użyciu trzy liturgie mszalne św. Jana Chryzostoma, Bazylego i Presantificatorum.

Chosrow Ancewaci (r. 952) w swoim komentarzu liturgii mszalnej ormiańskiej zaczyna wyjaśnienie modlitw, począwszy od modlitwy po Credo „O Panie nasz”... Ta anafora nosi tytuł *Badarakamaduje Sprawowanie Ofiary*. Dwieście lat później św. Nerses Lampronaci, biskup Tarsu (1177—1198) podaje cały tekst Mszy św. w swym komentarzu do Tajemnicy Ofiary.

Jan Ardżiszeci z XIII w. sporządził streszczenie obu komentarzy mszalnych Chosrowa i św. Nersesa⁴.

Obecnie pozwolę sobie wymienić kodeksy liturgiczne (rękopiśmienne), na które się będę powoływał w dalszym rozważaniu o odprawianiu uroczystej Mszy św.

1. Watykański napisany za czasów Jakuba Katolikosa (1268—1286) (1284 r.) Katyrdżjan str. 503, Hacuni str. 9.

2. Mikołaja bratanka Konstantyna Katolikosa.

3. Lioński napisany przez Mikołaja kapłana r. 1314 w Anazarbie.

4. Napisany 1332 r. w dolinie Kajlicor Vajoc.

5. 1408 r. do Podniesienia wyłącznie.

6. 1465 r. napisany w prow. Kaczeperuniac.

7. 1474 r. (cylicyjski) napisany na pustyni Dyzanc.

8. 1516 r. napisany w Sanahinie.

9. 1556 r. napisany w Czardach.

10. 1581 r. (miejsce napisania nieznane).

11. 1599 r. napisany w klasztorze Aleru.

12. 1609 r. w Kamieńcu Podolskim.

13. 1632 r.

14. 1641 r.

15. 1730 r.

Na te kodeksy liturgiczne będę się powoływał w odsyłaczu. Te kodeksy przytaczają autorzy prac Katyrdżjan 3 Daszjan oraz Hacuni.

³ *Badarakamaduje* (anafora w j. orm.) V. Hacuni, Wenecja str. 6.

⁴ Hacuni, tamże str. 6.

MSZA ŚWIĘTA
PRZYGOTOWANIE I MSZA ŚW. KATECHUMENÓW⁵

Podczas gdy chór wykonuje hymn *Chorhurl chorin*: O głęboka tajemnico, niepojęta bez początku. Przyozdobiłeś niebieskie moce w pełnię niedostępnego światła i chóry anielskie przewyższającą chwałą. Z zadziwiająco mocą stworzyłeś Adama na obraz Twojej suwerenności i przybrałeś go w raju w czarującą chwałę, w miejscu rozkoszy. O Królu niebieski zachowaj Twój Kościół i strzeż go w pokoju uwielbiających Twoje Imię. Celebrans odmawia na przemian z diakonami następujące modlitwy u stopni ołtarza:

Celebrans: Za przyczyną świętej Bogarodzicy racz przyjąć, o Panie modły nasze i umocnij nas.

Diakoni: Święta Bogarodzico i wszystkich Świętych prośmy o wstawiennictwo do Ojca w niebiesiech, by raczył zmiłować się i zbawić lud Swój. Wszechmogący Panie Boże nasz, zmiłuj się i zbaw nas.

Celebrans: Przyjm Panie modły nasze za wstawiennictwem świętej Bogarodzicy, niepokalanej Matki Jednorodzonego Syna Twego i za przyczyną wszystkich świętych Twoich, osobliwie tych, których dziś obchodzimy pamiątkę. Usłysz nas i zmiłuj się, przebac, rozgrzesz, byśmy dziękczyniąc chwalili Cię godnie wraz z Synem i Duchem świętym teraz i zawsze i na wieki wieków. Amen.

Celebrans: zwrócony do ludu odmawia spowiedź powszechną: Spowiadam się przed Bogiem i świętą Bogarodzą i przed wszystkimi Świętymi i przed wami, ojcowie i bracia, z wszystkich grzechów, które popełniłem, bom zgrzeszył myślą, mową i uczynkiem. Proszę was przeto, módlcie się za mną do Boga o zmiłowanie.

Najstarszy z kapłanów obecnych odpowiada: Niech się zmiłuje nad tobą Bóg wszechmogący i odpuści wszystkie grzechy dawne i terażniejsze i niech cię zachowa od przyszłych, niech cię utwierdzi we wszystkich dobrych uczynkach i pokój da w życiu wiekuistym.

Celebrans: Niech rozgrzeszy i was Bóg dobrotliwy i odpuści wszystkie wasze winy, a używszy czasu do pokuty i dobrych uczynków, niech kieruje życie wasze łaską Ducha świętego. Jemu chwała na wieki. Amen.

Diakoni: Wspomnij i o nas u stóp Baranka Bożego.

Celebrans: Będziecie wspomniani u stóp Baranka Bożego.

Diakoni: Razem z tym świętym kościołem prosimy Pana, by uwolnił nas od grzechów i zbawił przez łaskę swego miłosierdzia. Wszechmogący Panie Boże nasz zbaw i zmiłuj się.

Celebrans: W tej świątyni i przed tymi boskimi świętymi znakami i w tym świętym miejscu pochyleni, z obawą uwielbiamy i chwalimy Twoje święte przedziwne i zwycięskie Zmartwychwstanie (albo Narodzenie) i ofiarujemy błogosławieństwo i chwałę Ojcu z Duchem Twoim świętym, teraz i zawsze na wieki wieków. Amen.

Celebrans: wstępując po stopniach ołtarza, na przemian z Diakonami odmawia Psalm 42.

Celebrans: Przystąpię do ołtarza Bożego, do Boga, który uwesela młodość moją.

Diakoni: Osądź mię Boże i uczynj mię sprawiedliwym w sądzie moim.

⁵ Przy opracowaniu tego formularza Mszy św. korzystałem z: *Liber usualis* do Mszy św. wyd. we Wiedniu 1932 (j. orm.). X. D. Kajetanowicz — *Przenajświętsza Ofiara w obrządku ormiańskim*, Lwów 1938.

Części chórowe przetłumaczyłem z *Liber usualis*, zaś teksty odmawiane przez celebransa zaczerpnąłem z broszury X. D. Kajetanowicza.

Celebrans: Od ludu niebożnego, od człowieka nieprawego i przewartnego wybaw mię.

Diakoni: Ty Boże Wspomożycielem moim jesteś, więc dlaczego odzucasz mię, dlaczego smutny wychodzę na spotkanie nieprzyjaciela mego?

Celebrans: Ześlij Panie światło Twoje i prawdę Twoją, aby mię prowadziły i zawiodły na górę świętą i do przybytków Twoich.

Diakoni: Przystąpię do ołtarza Bożego, do Boga, który uwesela młodość moją.

Celebrans: Będę Cię wyznawał i wielbił, Boże mój.

Diakoni: Dlaczego więc smutną jesteś duszo moja, dlaczego zasmuczysz mię? Miej nadzieję w Bogu, wyznawaj Go — zbawieniem moim Bóg jest.

Celebrans: Chwała Ojcu i Synowi i Duchowi świętemu.

Diakoni: Teraz i zawsze i na wieki wieków. Amen. Prośmy Pana o pokój. Błogosławmy Pana naszego Jezusa Chrystusa, który uczynił nas godnymi stanać w miejscu chwały Jego i pieniem uwielbiać Go. Wszzechmogący Panie Boże nasz, zmiłuj się i umocnij nas.

Celebrans: przystępuje do ołtarza śpiewając: W przybytku świętym, w miejscu chwały Bożej, w mieszkaniu Aniołów i ludzkiej ubłagalni, korzmy się u stóp tych boskich i jaśniejących świętych znaków i świętych ołtarzy wielbiąc cudowne i zwycięskie Zmartwychwstanie (albo Narodzenie) Twoje, Chryste, i Tobie składamy w ofierze błogosławieństwo i cześć wraz z Ojcem i Duchem świętym teraz i na wieki. Amen.

Ołtarz zostaje zasłonięty zasłoną czerwoną.

PROSKOMIDIA

Podczas gdy celebrans przygotowuje na kredencji po lewej stronie dary ofiarne, nalewa wino i wodę do kielicha i ofiaruje je Bogu Ojcu, solista śpiewa hymn *Hajs harg*.

W tej świątyni Pana zebrani dla sprawowania tajemnicy wzniosłej ofiary okadzając wonnym kadzidłem śpiewamy u stóp ołtarza.

Ołtarz się odświeża, celebrans okadza ołtarz i lud, a chór śpiewa drugą część hymnu *Hajs harg-Parechosutiamp*.

Za pośrednictwem Twojej Matki zawsze Dziewicy, przyjm modlitwy Twoich sług o Chryste, który uczyniłeś przez Twą krew świętą Kościół bardziej świetlany i jaśniejący od niebios i który na wzór mocy niebieskich przysposobiłeś w nim chóry Apostołów, Proroków i świętych Doktorów. Dzisiaj tutaj zebrani my kapłani, diakoni i klerycy ofiarujemy w Twojej obecności o Panie kadzidło na podobieństwo tego, co uczynił dawniej Zachariasz. Za pośrednictwem Twoich niebieskich wojsk zachowaj na zawsze i uczynń trwały tron Armenii.

N. B. W Wielką Sobotę i w wigilię Bożego Narodzenia w tym miejscu następuje rozpoczęcie uroczystej Mszy św.

Diakon: (Orhnia Der) — Pobłogosław Panie.

Celebrans: Błogosławione Królestwo Ojca i Syna i Ducha świętego teraz i zawsze i na wieki wieków. Amen.

Jeden z kleryków śpiewa introit z dnia (*Zamamud*):

Na Wielkanoc: Chrystus zmartwychwstał, swoją śmiercią zwyciężył śmierć, przez swoje zmartwychwstanie udzielił nam życie. Jemu chwała na wieki. Amen.

Na Boże Narodzenie: O Matko Boża, przez wszystkich błogosławiona; poczęłaś Słowo Przedwieczne i porodziłaś nam Boga niepojętego; nosiłaś go w Twoich objęciach tego Niezmiernego, wstaw się za nami u Pana.

Na Niedzielę: O Synu Jednorodzony, Słowo Boga, i Istota nieśmiertelna, która raczyłeś się wcielić w Świętej Bogarodzicy i zawsze Dziewicy. O niezmienny Chryste Boże, stawszy się człowiekiem, zostałeś ukrzyżowanym, Twoją śmiercią zwyciężyłeś śmierć, Ty Jedyny z Trójcy Św. uwielbiony z Ojcem, i Duchem świętym zbaw nas.

Diakoni: Prośmy też Pana o pokój. Przyjm modły i zbaw nas oraz zmiłuj się nad nami.

Celebrans: Błogosławieństwo i chwała Ojcu i Synowi i Duchowi świętemu, teraz i zawsze i na wieki wieków. Amen.

Pokój wszystkim.

Chór: I Duchowi Twojemu.

Diakoni: Korzmy się przed Bogiem.

Chór: Przed Tobą Panie.

Celebrans: Boże nasz, którego wszechmoc jest niezgłębiona, którego chwała niepojęta, a miłosierdzie bez granic i łaskawość nie zna miary, wejrzyj z miłością na lud Twój i na tę świątynię i okaż miłosierdzie i łaskę nad nami, zanoszącymi do Ciebie modły, boś Ty Pan miłosierny i dobrotliwy i Tobie przynależy chwała, panowanie i cześć teraz i zawsze i na wieki wieków. Amen.

Chór: śpiewa hymn z dnia:

Na Wielkanoc: Chwał Jeruzalem Pana. Chrystus zmartwychwstał Alleluja. Przyjdźcie narody śpiewajcie Panu. Alleluja. Chwała Ojcu... Zmartwychwstałemu: Alleluja, który oświecił świat. Alleluja.

Na Boże Narodzenie i na Trzech Króli. Uwielbiał duszo moja Pana, i rozradował się duch mój w Bogu Zbawicielu moim. Wychwalajmy świętą Bożą Rodzicielkę. Anioł zwiastował. Zbawiciel się narodzi z świętej Dziewicy. Chwała Ojcu... Powiedział: Raduj się, o pełna łaski, ponieważ Pan jest z tobą.

Diakoni: (*Orhia Der*) — Pobłogosław Panie.

Celebrans: Albowiem Twoja jest moc i potęga i chwała na wieki. Amen. Następnie Diakon przenosi procesjonalnie księgę Ewangelii.

Diakoni: (*Proschume*) — Uważajmy.

Chór: śpiewa trisagion: *Surp Astwadz*. Święty Boże, święty mocny, święty a nieśmiertelny, zmiłuj się nad nami (trzy razy).

1. Diakon: Prośmy też Pana o pokój.

Chór: (*Der wohormia*) — Panie zmiłuj się.

2. Diakon: Prośmy Pana o pokój dla całego świata i o stałość dla świętego Kościoła.

Chór: (*Der wohormia*), Panie zmiłuj się.

3. Diakon: Prośmy Pana za wszystkimi świętymi prawowiernymi biskupami.

Chór: (*Der wohormia*). — Panie zmiłuj się.

4. Diakon: Prośmy Pana za Papieżem, Ojcem św. N. N. i o zbawienie jego duszy.

Chór: (*Der wohormia*). — Panie zmiłuj się. Wspomnij Panie i zmiłuj się. Panie zmiłuj się. Tobie się polecamy Panie. Panie zmiłuj się (trzy razy).

Diakoni: (*Orhnia Der*). — Pobłogosław Panie.

Celebrans: Boś ty Pan miłosierny i Miłośnik ludzi, o Boże wszechistnienia i Tobie przynależy chwała i cześć i moc teraz i na wieki wieków. Amen.

Lektor czyta Lekcję z dnia z odnośnym wersusem.

Chór lub solista śpiewa Alleluja z wersusem:

Odśpiewanie Ewangelii

Diakoni: Alleluja Orti — Powstańcie).

Celebrans: (*Chahahutjun amenecum*) — Pokój wszystkim.

Chór: I z Duchem Twoim.

Diakon: Z bojaźnią słuchajcie.

Diakon czytający Ewangelię: świętej Ewangelii według Mateusza.

Chór: Chwała Tobie Panie Boże nasz.

Diakoni: Proschume. Uważajcie.

Chór: Mówi Bóg.

Diakon: O Zmartwychwstaniu Pana naszego Jezusa Chrystusa (Ewangelia św. Mateusza XXVIII, 1—20).

Na Boże Narodzenie: Ewangelia św. Mat. I, 18—25.

Chór: Chwała Tobie, Panie Boże nasz.

Diakon śpiewa Credo po stronie Ewangelii zwrócony twarzą do ołtarza i w końcu dodaje: A którzy twierdzą, iż był czas, kiedy nie istniał Syn albo Duch święty, albo z nieistnienia przyszli do bytu, albo powstałi z innej istoty, albo podlegają zmianom, tych wyklucza święty apostołski katolicki Kościół.

Diakoni: Pobłogosław Panie.

Celebrans: My zaś wychwalamy istniejącego przed wiekami, korząc się przed świętą Trójcą i jednym Bóstwem Ojca i Syna i Ducha świętego teraz i zawsze i na wieki wieków.

Diakoni: Prośmy też Pana o pokój.

Chór: Panie zmiłuj się.

Diakoni: Prośmy jeszcze z wiarą i błagajmy Pana Boga i Odkupiciela naszego Jezusa Chrystusa w tej godzinie ofiary i modlitwy.

Chór: Zbaw Panie. Udziel Panie, Panie zmiłuj się. Tobie się polecamy Panie, Panie zmiłuj się (trzy razy).

Diakoni: (Orhnia Der). — Pobłogosław Panie.

Celebrans: Byśmy w ten sposób stali się dziękczynnikami chwalić Cię wraz z Ojcem i Duchem świętym teraz i na wieki wieków. Amen. Pokój wszystkim.

Chór: I z Duchem Twoim.

Diakoni: Korzmy się przed Bogiem.

Chór: Przed Tobą Panie.

Celebrans: Zbawicielu nasz Jezu Chryste, umocnij nas Twoim pokojem, który przewyższa wszystkie myśli i słowa i ochroń nas od wszelkiego złego. Przyjm nas do grona prawdziwych czcicieli Twoich, którzy Cię uwielbiają w duchu i prawdzie. Bo Trójcy Przenajświętszej przynależy chwała i moc i cześć teraz i na wieki wieków. Błogosławiony Pan Jezus (nasz) Chrystus.

Diakoni: Pobłogosław Panie.

Celebrans: Niech Bóg błogosławi wszystkim.

Chór: Amen.

Diakon: Nikt z katechumenów, nikt z ludzi niedoskonałych we wierze i nikt z pokutujących i nieczystych nie może się przybliżyć do boskiej tajemnicy.

MSZA ŚW. WIERNYCH

Chór: (*Marmin derunagan*) — Ciało Pana i Krew Odkupiciela staną przed nami. Niebieskie moce śpiewają niewidzialnie i z nieustannym głosem wołają: Święty, Święty, Pan mocy.

Diakon: O śpiewacy śpiewajcie przyjemnym głosem psalmy i pienia duchowe naszemu Panu Bogu.

Następuje procesja z darami ofiarnymi z kredencji do ołtarza, diakon je podaje (wręcza) celebransowi, który je pokazuje ludowi, ofiarowuje i okadza, w czasie którego chór śpiewa hymn ofiarowania z dnia:

Na Wielkanoc: *Ov e worbes*:

Solista: Który Bóg jest jak Pan nasz Bóg: On został ukrzyżowany za nas, pogrzebany i zmartwychwstał.

Chór: Prawdziwie żył na ziemi i wszedł chwalebnie do nieba. Przyjdźcie narody śpiewajcie chwałę z Aniołami, mówiąc, Święty, Święty, Święty jesteś Panie, Boże nasz!

Na Boże Narodzenie: *Pazmutiunk*.

Solista: Rzesze aniołów i wojsk niebieskich zeszyły z nieba z Jednorodzonym Królem.

Chór: Śpiewając mówiąc: ten jest Syn Boży. Wszyscy więc wykrzykujmy. Radujcie się niebioso, niech wychwala wszechświat, ponieważ Bóg wieczny okazał się na ziemi i zamieszkał wśród ludzi, by zbawić nasze dusze.

L a v a b o:

Diakon: Prośmy jeszcze Pana o pokój.

Chór: Panie zmiłuj się.

Diakon: Prośmy i z wiarą i świętością módlmy się przed świętym ołtarzem z głęboką bojaźnią Boga i z czystym sumieniem i bez zgorzienia, nie podstępnie albo z przebiegłością, nie z oszustwem lub z nieszczerością, nie z duchem wahającym w w wierze lub wątpliwym.

Chór: Zbaw Panie i zmiłuj się.

Diakon: Pobłogosław Panie.

Celebrans: Przez łaskę i miłość Pana naszego i Odkupiciela, Jezusa Chrystusa, któremu i Tobie Ojczy i Twemu Duchowi świętemu przynależy się chwała, moc (potęga) i cześć, teraz i zawsze i na wieki wieków. Amen. Pokój wszystkim.

Chór: I z Duchem Twoim.

Diakon: Korzmy się przed Bogiem.

Chór: Przed Tobą Panie.

Pocałunek pokoju.

Diakon: Pozdrowienie wzajemne dajcie sobie w pocałunku świętości, a wy którzy nie możecie brać udziału w Boskich Tajemnicach, wyjdźcie i poza obrębem świątyni módlcie się.

Chór: (*Kristos i mecz*) — Chrystus ukaże się wśród nas, jako Istność Boża tu spocznie. Rozległ się głos pokoju, świętego pozdrowienia rozkaz dany, pierzchła nieprzyjaźń, miłość objęła wszystkich. Więc słudzy podnieście głos, błogosławiąc jednozgodnie Boga, którego chwala serafini.

Prefacja

Diakon: Z bojaźnią Bożą i szacunkiem stańmy i spójrzmy w skupieniu.

Chór: Ku Tobie Panie.

Diakon: Ofiaruje się Chrystus, Baranek Boży.

Chór: Miłosierdzie i pokój i ofiara błogosławiona.

Diakon: Pobłogosław Panie.

Celebrans: Łaska, miłość i uświęcająca moc Ojca i Syna i Ducha świętego niech będzie z wami wszystkimi.

Chór: Amen. I z Duchem Twoim.

Diakon: Trzymajcie drzwi otwarte z wszelką uwagą i ostrożnością, w górę podnieście myśli wasze z bojaźnią Bożą.

Chór: Mamy wzniesione ku Tobie wszechmogący Boże.

Diakon: I podziękujmy Panu całym sercem.

Chór: Rzecz godna i sprawiedliwa.

Diakon: Pobłogosław Panie.

Celebrans: My z Serafinami i Cherubinami łącząc nasze głosy śpiewamy Ci pieśń uwielbienia.

Sanctus

Chór: (*Surp, Surp*) — Święty, Święty, Święty Pan zastępów, Pełne są niebiosa i ziemia Twej chwały, błogosławieństwo na wysokościach, błogosławiony, który przyszedł i przyjdzie w Imię Pańskie, hosanna na wysokościach.

Przeistoczenie

Diakon: Pobłogosław Panie.

Celebrans: śpiewa słowa konsekracji: Bierzcie i pożywajcie — To jest Ciało Moje, które za was i za wielu wydaje się na zglądzenie i odpuszczenie grzechów.

Chór: Amen.

Diakon: Pobłogosław Panie.

Celebrans: Pijcie z tego wszyscy. To jest Krew Moja Nowego Testamentu, która dla was i wielu wylewa się na zglądzenie i odpuszczenie grzechów.

Chór: Amen. (*Hajr jergnawor*) — Ojczye niebieski, który dałeś Twego Syna na śmierć za nas, jako zadośćuczynienie za nasze winy przez wylanie Jego Krwi prosimy Ciebie, zlituj się nad Twoją owczarnią.

Diakon: Pobłogosław Panie.

Celebrans: I Tobie Dar Twój w całości ofiarujemy za wszystkich.

Chór: Od wszystkich błogosławiony jesteś Panie, Ciebie błogosławimy i chwalamy, Tobie dzięki czynimy i błagamy Cię Panie Boże nasz.

Diakon: Pobłogosław Panie.

Celebrans: Pokój wszystkim.

Chór: I z Duchem Twoim.

Diakon: Korzmy się przed Panem.

Chór: Przed Tobą Panie. (*Worti Astudzo*) — O synu Boży, który ofiarowałeś się Ojcu dla prześlania i rozdzielasz wśród nas chleb żywota, prosimy Ciebie przez przelanie Twej świętej Krwi zlituj się nad odkupioną owczarnią (za cenę Twej Krwi).

Diakon: Pobłogosław Panie.

Celebrans: Aby nam przystępującym wyszło to nie na potępienie, ale na zglądzenie i odpuszczenie grzechów.

Chór: (*Hoki Astudzo*) — O Duchu Boży, który zszedłszy z nieba, sprawujesz przez nasze ręce Sakrament Twego współchwalebne (Jezusa Chrystusa) przez wylanie Jego Krwi prosimy Ciebie daj odpoczynek duszom naszych zmarłych.

Diakon: Pobłogosław Panie.

Celebrans: I nas także nawiedź, błagamy Cię dobrotliwy Boże.

Chór: (*Hiszja Der jew wohormia*) Pomnij Panie i zmiłuj się.

Celebrans: Uczcijmy także wspomnieniem w czasie tej Ofiary świętą Bogarodzącę, świętych: Józefa Oblubieńca NMP., Jana Chrzcziciela i Szczepana pierwszego męczennika, świętego Ojca naszego Grzegorza Oświeciciela i wszystkich świętych.

Chór: Pomnij Panie i zmiłuj się.

Diakon: Wspomnijmy też świętych Doktorów, proroków, Apostołów, Męczenników i wszystkich świętych Patriarchów, apostołskich Biskupów, kapłanów i prawowiernych diakonów i wszystkich świętych.

Chór: Pomnij Panie i zmiłuj się.

Diakon: Uwielbiamy błogosławione, przedziwne i chwalebne zmarłych wstanie (narodzenie, objawienie) Chrystusa.

Chór: Chwała zmarłych wstaniu (narodzeniu, objawieniu) Twemu Panie.

Diakon: (w uroczystości świętych) Uczcijmy wspomnieniem i prosimy o wstawiennictwo świętego N., którego dziś obchodzimy pamiątkę.

Chór: Pomnij Panie i zmiłuj się.

Diakon: Wspomnijmy w tej świętej ofierze naszych pierwszych świętych Oświecicieli Apostołów Tadeusza, Bartłomieja i Grzegorza Oświeciciela (Illuminatora).

Chór: Pomnij Panie i zmiłuj się.

Diakon: Wspomnijmy w tej świętej ofierze dusze wszystkich wiernych mężczyzn, niewiast, starców i dzieci, wszelkiego wieku, którzy z wiarą spoczęli w Chrystusie.

Chór: Pomnij Panie i zmiłuj się.

Diakon: Pobłogosław Panie.

Celebrans: A przede wszystkim prosimy Cię o błogosławieństwo dla Ojca św. Papieża naszego N. i Arcypasterza naszego N. Zachowaj ich w długie lata ku pożytkowi dusz.

Chór: Daj to o Panie.

Diakoni: (*Kohutium*) — Dzięki Ci czynimy i chwalimy Panie Boże nasz za tę świętą i nieśmiertelną ofiarę sprawowaną na tym świętym ołtarzu, spraw by była na uświęcenie życia, przez nią udziel nam miłości, stałości i upragnionego pokoju całemu światu, a w szczególniejszy sposób naszemu świętemu Ojcu, Papieżowi naszemu N. i czcigodnemu Arcypasterzowi i kapłanowi, który sprawuje tę ofiarę. Prosimy o moc i zwycięstwo dla rządzących, prosimy i błagamy za duszami w czyściu, a szczególnie za tymi z naszych pasterzy i dobrodziejów tego świętego kościoła i za tymi, którzy spoczywają w jej cieniu. Prosimy o uwolnienie naszych z niewoli grzechu i łaski dla wszystkich obecnych. Daj odpoczynek tym wszystkim, którzy z wiarą świętością ukończyli swe życie w Chrystusie. O tych wszystkich niech będzie pamięć w tej świętej Ofierze.

Chór: We wszystkich i za wszystkich.

Diakon: Pobłogosław Panie.

Celebrans: Miłosierdzie wielkiego Boga i Zbawcy naszego Jezusa Chrystusa niech będzie z wami wszystkimi.

Chór: Amen. I z Duchem Twoim.

Diakon: Prośmy jeszcze Pana o pokój.

Solista: (*Der wohormia*). — Panie zmiłuj się.

Diakon: Prośmy Pana ze wszystkimi świętymi, których wspominaliśmy.

Solista: Panie zmiłuj się.

Diakon: Prośmy Pana przez tę świętą i boską ofiarę sprawowaną na tym ołtarzu.

Solista: Panie zmiłuj się.

Diakon: Prośmy Pana Boga naszego, by przyjął tę ofiarę w tej świętej, niebieskiej i nieśmiertelnej ubłagalni, ażeby raczył zesłać w zamian łaski i dary Ducha świętego.

Solista: Panie zmiłuj się.

Diakon: Przyjm, zbaw i zmiłuj się i strzeż Panie Twą łaską.

Solista: Panie zmiłuj się.

Diakon: Wspomnijmy przed Panem Najśw. Bożą Rodzicielkę zawsze Dziewicę Maryję i wszystkich świętych.

Solista: Wspomnij Panie i zmiłuj się.

Chór: Panie zmiłuj się. Tobie się polecamy o Panie, Panie zmiłuj się. (trzy razy).

Diakon: Pobłogosław Panie.

Celebrans: I daj nam, byśmy czystymi usty mogli Cię wzywać, Ojciec niebieski, ilekroć do Ciebie mówimy:

Chór: (*Hajr mer*) — Ojciec nasz...

Diakon: Pobłogosław Panie.

Celebrans: Albowiem Twoje jest królestwo i moc i chwała na wieki. Amen. Pokój wszystkim.

Chór: Przed Tobą Panie.

Solista: I z Duchem Twoim.

Diakon: Korzmy się przed Bogiem.

Diakon: Pobłogosław Panie.

Celebrans: Przez Chrystusa Jezusa Pana naszego, z którym Tobie Duchu święty i Ojcu wszechmocnemu przynależy chwała, moc i cześć teraz i na wieki. Amen.

PODNIESIENIE

Diakon: (Proschume) Skupmy uwagę.

Celebrans: Na świętość świętych.

Chór: Jeden święty, jeden Pan Jezus Chrystus w chwale Boga Ojca. Amen.

Diakon: Pobłogosław Panie.

Celebrans: Błogosławiony Ojciec Święty, Bóg prawdziwy.

Chór: Amen.

Diakon: Pobłogosław Panie.

Celebrans: Błogosławiony Syn święty, Bóg prawdziwy.

Chór: Amen.

Diakon: Pobłogosław Panie.

Celebrans: Błogosławiony Duch Święty, Bóg prawdziwy.

Chór: Amen.

Diakon: Pobłogosław Panie.

Celebrans: Błogosławieństwo i chwała Ojcu i Synowi i Duchowi świętemu teraz zawsze i na wieki wieków.

Chór: Amen. Ojciec święty, Syn święty, Duch święty. Błogosławieństwo Ojcu i Synowi i Duchowi świętemu teraz i zawsze... Błogosławieństwo eucharystyczne pod dwoma postaciami.

Diakon: Pobłogosław Panie.

Celebrans: Pozywajmy w świętości święte czcigodne Ciało i Krew Pana naszego Jezusa Chrystusa, który zstąpiwszy z nieba, rozdziela się pośród nas (obrócony do wiernych błogosławi Hostią i Kielichem): On jest życiem nadzieją, zmartwychwstaniem, zgładzeniem i odpuszczeniem grzechów. Śpiewajcie chwałę Panu Bogu naszemu, śpiewajcie psalmy nieśmiertelnemu Królowi, u którego Tronu służą Cherubini.

Diakon: O śpiewacy śpiewajcie psalmy Panu Bogu naszemu, duchowe pienia przyjemnym głosem, albowiem Jemu się należy, by śpiewano psalmy i błogosławieństwa, alleluja i pienia duchowe. Odmawiajcie psalmy o klerycy wraz z pieśniami i błogosławcie Pana na niebiosach.

Chór: (*Orchnial e Astwadz*) — Błogosławiony jest Bóg. Chrystus ofiarujący się rozdziela się wśród nas. Alleluja. Daje nam na pokarm swoje Ciało i zlewa na nas swoją krew. Alleluja. Przystąpcie do Pana i napełnijcie się światłem, Alleluja. Kosztujcie i patrzcie, jaki jest słodki Pan. Alleluja. Błogosławcie Pana na niebiosach. Alleluja. Błogosławcie na wysokościach. Alleluja. Błogosławcie go wszyscy Aniołowie jego. Alleluja. Błogosławcie wy wszystkie moce Jego. Alleluja.

KOMUNIA ŚW. KAPLAŃSKA I WIERNYCH

Diakon: Z obawą i wiarą przybliżcie się i komunikujcie się święcie. Mówcie: zgrzeszyłem przeciw Bogu. Wierzę w Ojca świętego, Boga prawdziwego, wierzę w Syna świętego, Boga prawdziwego, wierzę w Ducha świętego, Boga prawdziwego. Wyznam i wierzę, że to jest Ciało i Krew Pana naszego Jezusa Chrystusa, który gładzi grzechy świata.

Chór: (Zaraz po Komunii św.) Bóg nasz i Pan nasz okazał się nam, błogosławiony Ten, który idzie w imię Pana.

Celebrans: (błogosławi z puszką z komunikantami) Zbaw Panie lud Twój i błogosław dziedzictwu Twemu, rządz nim i wynieś go teraz i na wieki.

Chór: (*Lycak*) — Napełnieni jesteśmy Panie, Twoimi dobrami, nasyceni Twym Ciałem, Twą Krwią. Chwała Tobie na wysokościach, który nas nasyciłeś. Ty, który nas zawsze karmisz, zlej na nas Twoje błogosławieństwo duchowe. Chwała Tobie na wysokościach, który nas nasyciłeś.

Diakon: Prośmy jeszcze Pana o pokój.

Chór: Panie zmiłuj się.

Diakon: Prośmy z wielką wiarą i podziękujmy za (przyjęty) boski, święty, niebieski, nieśmiertelny, niepokalany i najczystszy Sakrament.

Chór: (*Kohanamk*) — Dziękujemy Tobie Panie, że nas nakarmiłeś z Twego stołu nieśmiertelności, rozdzielając Twoje Ciało i Twoją Krew dla zbawienia świata i życia dusz naszych.

Diakon: Pobłogosław Panie.

Celebrans: Boże, który błogosławił uwielbiających Ciebie i prowadzisz do świętości ufających w Ciebie, zbaw lud swój i błogosław dziedzictwu Twojemu. Zachowaj całość Kościoła Twego, o Panie i uświęć korzających się z miłością przed Twym Majestatem. Ty wsław nas Boską potęgą Twoją i nie opuszczaj tych., którzy w Tobie złożyli swą nadzieję. Użyj pokoju Twego całemu światu, kościołom, kapłanom, władcom chrześcijańskim i ich wojskom i całemu temu ludowi. Wszak każde dobro i wszelki dar doskonały przychodzi z wysoka, od Ciebie Ojca światłości, i Tobie przynależy chwała, moc i cześć, teraz i zawsze i na wieki wieków. Amen.

Chór: (*Amen. Jechici*) — Niech będzie błogosławione imię Pańskie od teraz i na wieki (trzy razy).

Celebrans: Spełnieniem zakonu i proroków jesteś Chryste, Zbawicielu nasz, który dokonałeś ojcowskiego dzieła zbawienia. Napełnij i nas Duchem Twoim świętym.

Śpiewana ostatnia Ewangelia

Diakon: *Orti* (Powstańcie).

Celebrans: Pokój wszystkim.

Chór: I z Duchem Twoim.

Diakon: Słuchajcie z bojaźnią.

Celebrans: Ewangelii świętej wedle Jana.

Chór: Chwała Tobie Panie Boże nasz.

Diakon: (*Proschume*) — Uważajmy.

Chór: Mówi Bóg.

Celebrans: Na początku było Słowo... (Jan 1. 1—18).

Diakon: Chwała Tobie Panie Boże nasz. Prośmy Pana, by przez Krzyż święty wybawił nas od grzechów i ożywił łaską miłosierdzia Swego. Wszehmogący Panie Boże nasz, ożyw i zmiłuj się.

Celebrans: Pod osłoną świętego i czcigodnego krzyża zachowaj lud Twój Chryste. Broń od nieprzyjaciół widzialnych i niewidzialnych. Uczyni nas godnymi dziękczynieniem chwalić Cię wraz z Ojcem i Duchem świętym na wieki. Amen.

Chór albo Solista: Wychwalać będę Pana w każdej godzinie w każdej godzinie błogosławieństwo Jego w ustach moich.

Celebrans błogosławi lud: Błogosławieni bądźcie z obfitości łask Ducha świętego, idźcie w pokoju, a Pan niech będzie z wami wszystkimi.